

JUDr. PAVEL BLAŽEK, Ph.D.
MINISTR SPRAVEDLNOSTI ČR

V Praze dne 27.02.2013
Čj. 956/2012-OD-SPZ/2

Nejvyšší soudu ČR
Burešova 20
657 37 Brno

Věc: obv. zemř. J. B. - podnět ke stížnosti pro porušení zákona

Příloha: rehabilitační spis býv. Vojenského obvodového soudu v Brně sp.zn. 1 Rtv 132/91, ověřená kopie rozsudku býv. Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP 47, ze dne 28.8.1952 sp.zn. Vt-36/52 spolu s dochovaným spisovým materiálem

Podle § 266 odst. 1 trestního řádu podávám ve prospěch obv. zemř. J. B.

stížnost pro porušení zákona

proti pravomocnému usnesení býv. Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 21.11.1991, sp.zn. 1 Rtv 132/91.

Rozsudkem býv. Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP-47, ze dne 28.8.1952, sp.zn. Vt-36/52, byl obv. J. B. uznán vinným trestným činem nenastoupení služby v branné moci podle § 265 odst. 1 trestního zákona č. 86/1950 Sb., kterého se měl dopustit tím, že dne 1.10.1951 nenastoupil vojenskou základní službu u svého útvaru v M., jak byl podle povolávacího rozkazu povinen, a nástupu této služby se vyhýbal až do 22.6.1952, kdy byl zatčen hlídkou SNB.

Za trestný čin nenastoupení služby v branné moci podle § 265 odst. 1 trestního zákona č. 86/1950 Sb., byl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 18 měsíců. Rozsudek býv. Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP-47, nabyl právní moci dne 12.9.1952, neboť usnesením Vyššího vojenského soudu v Trenčíně ze dne 12.9.1952, sp.zn. Vto-216/52-I, bylo odvolání obv. J. B. zamítnuto v celém rozsahu. Do výkonu uloženého trestu odnětí svobody v délce 18 měsíců byla započtena vyšetřovací vazba od 22.6.1952 do 12.9.1952.

Podle zachované dokumentace obv. J. B. vykonával uložený trest ve vězeňském ústavu Ostrov u Karlových Varů a z výkonu trestu byl propuštěn usnesením Nižšího vojenského prokurátora, PSP-47 Brno, ze dne 11.5.1953, sp.zn. Np-50/52, z důvodu prominutí trestu odnětí svobody v trvání 1 roku na základě čl. II amnestie prezidenta republiky ze dne 4.5.1953.

Obviněný J. B. dne 9.9.1991 požádal o rehabilitaci podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., o které bylo rozhodnuto usnesením býv. Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 21.11.1991, sp. zn. 1 Rtv 132/91, tak, že rozsudek býv. Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP-47, ze dne 28.8.1952, sp.zn. Vt-36/52, ve spojení s usnesením býv. Vyššího vojenského soudu v Trenčíně ze dne 12.9.1952, sp.zn. Vto 216/52-I, byl podle § 14 odst. 1 písm. f) zákona č. 119/1990 Sb. zrušen ve výroku o trestu a podle § 14 odst. 3 zákona č. 119/1990 Sb. byla zrušena všechna další rozhodnutí na zrušenou část obsahově navazující, pokud vzhledem ke změnám, k nimž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Usnesení nabylo právní moci dne 21.11.1991.

Usnesení býv. Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 21.11.1991, sp.zn. 1 Rtv 132/91, bylo odůvodněno tím, že výrok o vině rozsudku býv. Nižšího vojenského soudu v Brně byl shledán v souladu se zákonem, neboť bylo prokázáno, že obv. J. B. nenastoupil základní vojenskou službu u svého útvaru v M., jak byl podle povolávacího rozkazu povinen a nástupu této služby se vyhýbal až do svého zatčení dne 22.6.1952. Vojenský obvodový soud v Brně konstatoval, že zjištěný skutkový stav je úplný, takže výrok o vině nedoznal změn i s ohledem na postoj J. B., který nenamítal vady rozsudku ve výroku o vině. Býv. Vojenský obvodový soud v Brně však konstatoval, že býv. Nižší vojenský soud v Brně postupoval nepřiměřeně přísně, když v napadeném rozsudku J. B. jako prvotrestanému pachateli uložil nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 18 měsíců za situace, kdy ze spisového materiálu jednoznačně vyplývalo, že J. B. žil řádným životem a nebyl dosud soudně trestán. Nebylo přihlédnuto řádně k motivu jednání jmenovaného, který odmítl vykonat vojenskou službu v souvislosti se svým náboženským přesvědčením.

Býv. Vojenský soud v Brně, jak shora uvedeno, posoudil jako nezákonný pouze výrok o trestu odsuzujícího rozsudku býv. Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP-47, ze dne 28.8.1952, kdy uvedl, že ve zrušené části napadeného rozsudku došlo k převaze přísné generální prevence a z ní vyplývající nepřiměřené represe na úkor přísně individuálního hlediska při ukládání trestu ve vztahu k osobě pachatele a k okolnostem jím spáchané trestné činnosti.

Býv. Vojenský obvodový soud v Brně dalším vydaným usnesením ze dne 19.12.1991, sp.zn. 1 Rtv 132/91, v neveřejném zasedání trestní stíhání J. B. pro trestný čin nenastoupení služby branné moci podle § 265 odst. 1 trestního zákona č. 86/1950 Sb. podle § 223 odst. 1 a § 11 odst. 1 písm. a) trestního řádu zastavil na základě článku V z důvodu části II článku III amnestie prezidenta republiky ze dne 9. 5. 1960.

K žádosti obviněného ze dne 10.1.1992 o pokračování v řízení, které bylo zastaveno z důvodu amnestie prezidenta republiky ze dne 9.5.1960, nařídil býv. Vojenský obvodový soud v Brně hlavní líčení na den 13.2.1992, ve kterém po provedeném jednání, rozhodl rozsudkem ze dne 13.2.1992, sp.zn. 1 Rtv 132/91, tak, že se při nezměněném výroku o vině rozsudku býv. Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP-47, ze dne 28.8.1952, sp.zn. Vt-36/52, ve spojení s usnesením býv. Vyššího vojenského soudu v Trenčíně ze dne 12.9.1952, sp.zn.

Vto 216/52-I, kterým byl J. B. uznán vinným trestným činem nenastoupení služby v branné moci podle § 265 odst. 1 zákona č. 86/1950 Sb., z důvodu § 227 trestního řádu, trest obv. J. B. neuložil. Rozsudek nabyl právní moci dne 10.3.1992.

Rozsudek býv. Vojenského obvodového soudu v Brně byl velmi stručně odůvodněn stanoviskem, že soud musel z procesních důvodů vycházet z ust. § 227 trestního řádu, aniž by zde bylo uvedeno stanovisko, z jakých důvodů byl ponechán beze změny výrok o vině u obv. J. B. trestným činem nenastoupení služby v branné moci podle § 265 odst. 1 trestního zákona č. 86/1990 Sb. z rozsudku býv. Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP-47, ze dne 28.8.1952, sp.zn. Vt-36/52.

Pravomocným usnesením býv. Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 21.11.1991, sp.zn. 1 Rtv 132/91, a v řízení, kterému mu předcházelo, byl porušen zákon v ust. § 1 odst. 1, 2 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., a § 2 odst. 5, odst. 6 trestního řádu, v tehdy účinném znění, ve vztahu k ust. § 265 odst. 1 trestního zákona č. 86/1950 Sb. V návaznosti na toto usnesení jsou vadná i další výše uvedená rozhodnutí tohoto soudu, a to především pravomocný rozsudek býv. Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 13.2.1992, sp.zn. 1 Rtv 132/91.

Podle § 1 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., bylo účelem zákona o soudní rehabilitaci zrušit odsuzující soudní rozhodnutí za činy, které v rozporu s principy demokratické společnosti respektující občanská a politická práva a svobody zaručené Ústavou a vyjádřené v mezinárodních dokumentech a mezinárodních právních normách zákon označoval za trestné, umožnit rychlé přezkoumání případů osob takto protiprávně odsouzených v důsledku porušování zákonnosti na úseku trestního řízení, odstranit nepřiměřené tvrdosti v používání represe, zabezpečit neprávem odsouzeným osobám společenskou rehabilitaci a přiměřené hmotné odškodnění a umožnit ze zjištěných nezákonností vyvodit důsledky proti osobám, které platné zákony vědomě nebo hrubě porušovaly.

Podle § 1 odst. 2 uvedeného zákona o soudní rehabilitaci činy, které směřovaly k uplatnění práv a svobod občanů zaručených ústavou a vyhlášených ve Všeobecné deklaraci lidských práv a v navazujících mezinárodních paktech o občanských a politických právech, byly československými trestními zákony prohlášeny za trestné v rozporu s mezinárodním právem a mezinárodnímu právu také odporovalo jejich trestní stíhání a trestání.

Podle § 2 odst. 5 trestního řádu, ve znění účinném do 31.12.1992, orgány činné v trestním řízení postupují tak, aby byl zjištěn skutečný stav věci, a při svém rozhodování z něho vycházejí. Objasňují se stejnou pečlivostí okolnosti svědčící proti obviněnému i okolnosti, které svědčí v jeho prospěch, a provádějí v obou směrech důkazy, nevyčkávané návrhu stran. Doznání obviněného nezbavuje orgány činné v trestním řízení povinnosti přezkoumat a všemi dosažitelnými prostředky ověřit všechny okolnosti případu.

Podle ust. § 2 odst. 6 trestního řádu, ve znění účinném do 31.12.1992, orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého přesvědčení, založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.

Podle § 265 odst. 1 trestního zákona č. 86/1950 Sb. se trestného činu nenastoupení služby v branné moci dopustil ten, kdo v úmyslu vyhnout se trvale vojenské činné službě

nebo zvláštní službě nenastoupí službu v branné moci do 24 hodin po uplynutí lhůty stanovené v povolávacím rozkaze.

Podle § 2 odst. 3 trestního řádu č. 87/1950 Sb. bylo úkolem soudu v trestním řízení zejména spravedlivé rozhodování v trestných činech.

Bývalý Vojenský obvodový soud v Brně se v rámci rehabilitačního řízení těmito ustanoveními důsledně neřídil. Rehabilitace byla zúžena pouze na výrok o trestu a bez náležité pozornosti byl ponechán výrok o vině, i když smyslem zákona o soudní rehabilitaci je rehabilitovat, a to nejen právně, ale i morálně co nejvíce těch, kteří v období totalitního režimu trpěli a byli pronásledováni. Soudem nebylo náležitě zváženo, že obviněný uplatnil právo na svobodu svědomí zaručené tehdejší Ústavou 9. května (ústavní zákon č. 50/1948 Sb.) a právo na svobodu svědomí zakotvené v článku 18 Všeobecné deklarace lidských práv, ačkoliv Ústava 9. května z roku 1948 deklarovala v článku 15 odst. 1 svobodu svědomí, zároveň ji nepřipustně omezovala již v odstavci 2 citovaného článku, podle něhož víra nebo přesvědčení nemůže být nikomu na újmu, nemůže být důvodem k tomu, aby někdo odmítal plnit občanskou povinnost uloženou mu zákonem. Deklarovanou svobodu svědomí negovala ale i v článku 34 odst. 2 tak, že stanovila každému občanu povinnost konat vojenskou službu, navíc v době, kdy tehdejší právní řád neumožňoval alternativu k výkonu vojenské základní služby pro případy, kdy by její výkon vedl k popření náboženského přesvědčení jednotlivce. Vzhledem k uvedenému a s odkazem na výše citované výkladové teze vztahující se k naplňování svobody svědomí jednotlivce i z pohledu dnes platných norem, především článku 15 Listiny základních práv a svobod, nelze považovat jednání obviněného zemřelého J. B., spočívající v nenastoupení služby v branné moci s úmyslem trvale se vyhnout vojenské činné službě z náboženských důvodů, za trestný čin.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem je třeba usnesení býv. Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 21.11.1991, sp.zn. 1 Rtv 132/91, hodnotit jako rozhodnutí, kterým byl porušen zákon.

Navrhují proto, aby Nejvyšší soud České republiky:

1. podle § 268 odst. 2 trestního řádu vyslovil, že usnesením býv. Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 21.11.1991, sp.zn. 1 Rtv 132/91, a v řízení předcházejícím, byl porušen zákon v ustanovení § 1 odst. 1, 2 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., a v ust. § 2 odst. 5, 6 trestního řádu, ve znění účinném do 31.12.1992, ve vztahu k ust. § 265 odst. 1 trestního zákona č. 86/50 Sb. v neprospěch obviněného J. B.,
2. podle § 269 odst. 2 trestního řádu usnesení bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 21.11.1991, sp. zn. 1 Rtv 132/91, zrušil a dále zrušil i všechna rozhodnutí na toto usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, zejména pak rozsudek býv. Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 13.2.1992 sp.zn. 1 Rtv 132/91,
3. a dále postupoval podle § 270 odst. 1 trestního řádu a Městskému soudu v Brně přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Nejvyšší soud rozhodl pod sp. zn.: [6 Tz 8/2013](#)